

Sakari Selin muistelee miltei 70 vuoden takaista sodan ja fasismin vastaista toimintaansa pystyssä päin.

Sodanvastustajien kidutus oli armoitonta

» Kuva jatkosodan aikaisesta maanalaisesta vastarintatoiminnasta täydentyy jälleen. Ajat ovat muuttuneet sen verran, että Sakari Selin uskaltaa jo kirjoittaa itsestään ja muista aktivisteista omilla nimillä.

-POLIISIT olivat odottamassa, kun tuli pyörällä töistä. Yksi ajoi pyörällä eteeni niin että kaadoin. 4-5 miestä vei minut autoon, ja sitten alkoi pamputus.

Näin muistelee yhteiskunnallisen toimintansa dramaattisimpia hetkiä toimittaja Sakari Selin. Hän oli keskeisiä aktivisteja Tampereen sosiaalidemokraattisen nuorisoseuran jatkosodan aikaisessa vastarintaryhmässä. Lentolehtisten jakamisen ja muun tavanomaisen poliittisen toiminnan lisäksi hän osallistui muun muassa Pyynekin korkeajännitelinjan ja Pispalan muuntoaseman räjäytyksiin sekä rautatiesabotaasin yrityksiin. Rautateillä kohteina olivat sotatarkkoajat ja erityisesti saksalaiset sotilasjunat.

Kun Selin oli saatu kiinni lokakuussa 1942, Valtiollisen poliisin ki-

lustelijoita kiinnostivat ennen kaikkea tiedot ryhmän johtohahmona pidetystä **Pellervo Takatalosta**. Kolmen tunnin "hakkaamisseremonian" jälkeenkin Selin pysyi hätävalheessaan, että Takatalo on Kurussa, jossa hänellä on korsu. Seuraavana päivänä Selin vietiin Kuruun, ja kun korsua ei löytynyt, Valpon miehet käskivät hänet konepistoollilla uhaten alkamaan kaivaa omaa hautaansa. Enempää hän ei haudankaivuusta osaa kertoa, sillä traumaattinen kokemus on ilmeisesti aiheuttanut muistikatkoksen.

Kuolemanrangaistus pienestä kiinni

Kuulustelut kidutuksineen olivat niin armoittomia, että miltei kaikki saatiin puhumaan, Selin kertoo. Niinpä hänestäkin puristettiin lopulta tieto talosta, jossa Takatalo majaili. "Se oli helvetinmoinen hetki. Uskoin kuitenkin pitkittäneeni asiaa niin kauan, että Takatalo oli päässyt pakoan." Näin ei ollut, vaan Takatalo saatiin kiinni tulitaiistelun jälkeen, jossa hän haavoittui.

Hänet tuomittiin Turun hovioikeudessa maanpetoksesta kuolemanrangaistukseen, joka myöhemmin muutettiin elinkautiseksi vankeudeksi. Selinkin oli yksi elinkautisen kuritushuoneetuomion saaneista. Viidestä asessorista kaksi olisi halunnut hänelle ja **Saga Lahtiselle** kuolemanrangaistukseen. "Minusta olisi - jos vähemmistön kanta olisi voittanut -

» "Minusta olisi tullut ilmeisesti nuorin suomalainen kuolemaan-tuomittu."

tullut ilmeisesti nuorin suomalainen kuolemaan-tuomittu", Selin kirjoittaa. Hän oli tuolloin vain 18-vuotias.

Toisen maailmansodan kääntymässä Saksan tappioksi vangitut aktivistit vapautettiin ja laitavasemistolaisetkin saivat lopulta täydet poliittiset oikeudet, Selin teki sittemmin pitkän uran järjestöaktiivina, urheiluvaikuttajana ja toimittajana, muun muassa Kansan Uutisten urheilutoimituksessa.

Tammelund ja "Jakke" saivat väistyä

Selinin vuonna 1992 valmistuneelle tutkimukselle Tampereen nuorista vastarinta-aktivisteista ei löytynyt tuolloin julkaisijaa. Ajka ei ollut vielä kypsä arkaluontoisen aiheen käsitelylle, Selin arvelee. Kansan Sivistystyön Liitto julkaisi tutkimuksen vuonna 1997 internetsivullaan.

Nyt Selin on täydentänyt työtään ja ottanut huomioon myös uusinta tutkimustietoa. Tuloksena on teos *Kun valtioneptos oli isänmaallinen teko*. Nuoret sodassa Hitleriä vastaan (Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura 2011).

Vielä 1992 Selin käytti valtaosasta henkilöitä peitenimiä ja esiintyi itse nimellä **Reino Tammelund**. Nimi oli lainattu **Hannu Salaman** samaa aihepiiriä käsittelevästä romaanista *Siinä näkijä missä tekijä* (1972), vaikka hänen ja romaanihenkilön välillä ei ollut paljon yhteistä. **Kalevi Seilosen** teoksessa *Vastarintaryhmä* (1974) Se-

lin esiintyi nimellä **Jakke**. Ilmapiiri on muuttunut: uudessa kirjassaan Selin uskaltaa jo kertoa niin itsestään kuin tovereistaan omilla nimillä.

Sota-ajan tapahtumia on viime aikoina käsitelty tutkimuksessa uusista näkökulmista, Selin iloitsee. *Siinä näkijä missä tekijä* -romaanista on tekeillä tv-elokuva.

Luettelo tapetuista puuttuu vielä

Vastarintaan ja sabotaaseihin 1940-luvun alun nuoria vasemmistolaisia ajoi sodan ja ennen kaikkea natsi-Saksan vastustus. He eivät nielleet virallisia selityksiä Suomen "erillisodasta". Vain osa valitsi kuitenkin vastarinnan tien, moni taisteli rintamalla muiden mukana.

- Pidättäytyminen ja piiloutuminen oli melko mahdotonta, Selin toteaa.

Useille vastarinta-aktivisteille kävi Seliniä huonommin: heitä teloitettiin ja murhattiin. Selin arvelee, että keskitetty luettelo tämän kohtalon kokeneista olisi vähitellen mahdollista laatia. Hän uskoo sen laajuuden nousevan yllättäviin lukuihin.

Elias Krohn

SELININ KIRJA on ladattavissa internetistä: www.kansanarkisto.fi/SakariSelin_koko_kirja.pdf

Palnettua julkaisua myy Unigrafian kirjamyynti: kirjakauppa.unigrafia.fi